

مجموعه مقالات برگزیده

جشنواره بین‌المللی امام رضا علیه السلام

به اهتمام: دکتر علی شریفی

بنیاد فرهنگ ایران

سرشناسی :	جشنواره بین‌المللی امام رضا (ع)
عنوان و نام پدیدآور :	مجموعه مقالات برگزیده جشنواره بین‌المللی امام رضا (ع) / به اهتمام علی شریفی
ناشر :	تهران: بنیاد فرهنگی هنری امام رضا (ع)، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری :	۲۲۶ ص.
شابک :	۹۷۸-۶۰۰-۹۳۶۶۵-۱-۴
وضعیت فهرست نویسی :	فهرست شده
موضوع :	علی بن موسی (ع)، امام هفتم، ۹۱۵۲ - ۹۲۰۲ ق.
ژانر :	جشنواره‌ها -- ایران -- مشهد
ژانر :	شریفی، علی، ۱۲۵۵ - گردآورنده
ژانر :	بنیاد فرهنگی امام رضا علیه‌السلام
رده بندی کنگره :	۸۲۶۷/۲۵ / ۸۳۷۱۳۹۱ ج
رده بندی دهکی :	۳۹۷/۹۵۷
شماره کتابشناسی ملی :	۲۰۷۶۷۹۱

بنیاد فرهنگ ایران

بنیاد فرهنگ ایران

مجموعه مقالات برگزیده جشنواره بین‌المللی امام رضا علیه‌السلام

به‌اهتمام: دکتر علی شریفی

ویراستار ادبی: هادی شریفی

صفحه‌آرایی: فاطمه حسینی

ناشر: بنیاد فرهنگی و هنری امام رضا علیه‌السلام

نوبت چاپ: اول

تاریخ چاپ: تابستان ۱۳۹۱

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

قیمت: ۳۶۰۰ تومان

فهرست مطالب

مقدمه | ۰۷

جهاد اقتصادی در سیره امام رضا علیه السلام | ۱۵
سمیه محمدی

گفتمان‌های غالب در اندیشه امام رضا علیه السلام | ۳۵
یحیی میرحسینی

روش‌های توسعه و ترویج معرفت دینی از نظر امام رضا علیه السلام | ۷۱
اکرم عسگرزاده مزروعی / محمد غفاری

اهمیت خراسان قبل و بعد از ورود امام رضا علیه السلام به آن | ۸۹
دکتر محمود کریمی / محسن دیمه کار گراب

محیط زیست طبیعی در روایات امام رضا علیه السلام | ۱۰۹
دکتر عباس اشرفی

عصمت پیامبران در اندیشه رضوی | ۱۱۹
دکتر علی نصیری

معنویت از دیدگاه امام رضا علیه السلام | ۱۴۱
علی جدیدبناب

تاکید امام رضا علیه السلام بر امامت جواد الائمه علیهم السلام | ۱۵۳
دکتر زهره اخوان مقدم

کرامات امام رضا علیه السلام از دیدگاه اهل سنت | ۱۷۹
محسن رجبی قدسی

بایسته‌های فرهنگی و اجتماعی مرقد رضوی | ۲۰۳
دکتر محمد رضا آرام

مقدمه

جشنواره بین‌المللی امام رضا علیه السلام همه ساله به مناسبت میلاد باسعادت و سراسر نور عالم آل محمد صلی الله علیه و آله حضرت امام علی بن موسی الرضا علیه السلام و کریمه اهل بیت حضرت فاطمه معصومه علیها السلام در «دهه کرامت» (از یکم تا یازدهم ذی‌القعدة) به همت مردم ولایت‌مدار و مسئولان خدوم در داخل و خارج از کشور به شکل با شکوهی برگزار می‌شود.

جشنواره بین‌المللی امام رضا علیه السلام از این جهت اهمیت مضاعف می‌یابد که همه ساله اندیشمندان، پژوهشگران، هنرمندان و در یک کلام «پدیدآورندگان آثار فاخر رضوی» با خلق آثار فاخر و ارزنده، زمینه ترویج بیش از پیش فرهنگ، سیره و معارف رضوی را در یک فضای معنوی فراهم می‌نمایند.

برنامه‌های موضوعی

برنامه‌های موضوعی تعریف شده در جشنواره بین‌المللی امام رضا علیه السلام شامل آن دسته از برنامه‌هایی می‌شود که در موضوعات فرهنگی، هنری، سینمایی، مطبوعاتی و رسانه‌های دیجیتال به صورت مسابقه و در یک رقابت سالم و سازنده در این جشنواره به آن‌ها پرداخته می‌شود. آن چنانکه در حال حاضر ۵۲ شاخه از جشنواره بین‌المللی امام رضا علیه السلام به این موضوعات اختصاص دارد.

همایش‌ها

همایش‌های علمی و پژوهشی جشنواره بین‌المللی امام رضا علیه السلام که عمدتاً از طریق دانشگاه‌ها و مراکز علمی و فرهنگی انجام می‌شود زیر نظر اعضای هیئت علمی به تولید مقالات و آثار پژوهشی در زمینه فرهنگ و معارف رضوی پرداخته می‌شود که هجده شاخه از جشنواره بین‌المللی امام رضا علیه السلام با موضوعات علمی و پژوهشی انجام می‌گردد.

امور بین‌الملل

برنامه‌های تعریف شده برای خارج از کشور در جشنواره بین‌المللی امام رضا علیه‌السلام با بهره‌گیری از ظرفیت‌های علمی- فرهنگی اندیشمندان و دانشمندان جهان و همچنین مشارکت ارادتمندان هشتمین اختر تابناک آسمان امامت و ولایت در اقصی نقاط جهان با رویکرد علمی، پژوهشی، فرهنگی و هنری برگزار می‌گردد. محوریت این بخش با سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و همکاری نهادهای فرهنگی مرتبط با خارج از کشور می‌باشد.

برنامه‌های عمومی

سازماندهی برنامه‌های عمومی جشنواره بین‌المللی امام رضا علیه‌السلام با ایجاد فرصت‌های معنوی «دهه کرامت» در سراسر کشور اعم از شهر و روستا در قالب جشن‌های مردمی و خصوصاً بزرگداشت قدمگاه‌های حضرت در مسیر هجرت تاریخی امام رضا علیه‌السلام از مدینه به مرو و همچنین پاسداشت امامزادگان و بقاع و اماکن متبرکه در قالب جشن‌های مردمی «دهه کرامت» پیش‌بینی می‌شود.

انتشارات

کتاب حاضر از جمله تولیدات جشنواره بین‌المللی امام رضا علیه‌السلام می‌باشد که با همت و تلاش جناب آقای دکتر علی شریفی گردآوری و با نظارت پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات آماده شده است و توسط بنیاد فرهنگی و هنری امام رضا علیه‌السلام که زیر نظر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی فعالیت می‌کند چاپ و انتشار می‌یابد تا انشاء الله مورد استفاده عمومی مردم مسلمانان و شیفتگان و عاشقان و ارادتمندان آن حضرت قرار گیرد.

بنیاد فرهنگی و هنری امام رضا علیه‌السلام

مقدمه پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات

بی شک حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام، سبط خاتم الانبیاء والمرسلین علیه السلام، فرزند فاطمه و یادگار امیرالمومنین علیه السلام - در ایران اسلامی، افزون بر آن که حجت خدا و امام و وصی رسول خدا صلی الله علیه و آله است، بزرگترین پدیده فرهنگی در ایران اسلامی است که آن که میلیون ها نفر در سرتاسر این سرزمین پهناور هر سال از سر عشق و شوق به زیارتش می شتابند و از ژرفای جان به ایشان عشق می ورزند. یکی از ابتکارهای بنیاد فرهنگی و هنری امام رضا علیه السلام در برگزاری جشنواره بین المللی امام رضا علیه السلام آن است که پژوهش های بنیادی، ماندگار و مؤثری را در برنامه های خود گنجانیده است؛ بسیار خشنودم که این طرح های ارزشمند به همت محققان این پژوهشگاه انجام می شود؛ یکی از این طرح ها، تهیه و تدوین مجموعه مقالات جشنواره بین المللی رضوی علیه السلام است که با نظارت علمی پژوهشگاه مطالعات دینی فرهنگ در این پژوهشگاه به فرجام رسیده است. در این باب خود لازم می دانم از ناظر محترم طرح جناب آقای دکتر عباس اشرفی، همکارانم در این پژوهشگاه و محوری محترم طرح تشکر کرده و از فرهیختگان و شیفتگان معارف رضوی علیه السلام بخواهم از سر لطف ما را مشمول پیشنهادهای علمی شان بگردانند.

یحیی طالبیان

رئیس پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات

مقدمه مؤلف

«به رغم هزاران کتاب کوچک و بزرگ، قدیم و جدید درباره زندگی ائمه، امروز، همچنان غباری از ابهام و اجمال، بخش عظیمی از زندگی این بزرگواران را فرافکرته و حیات سیاسی برجسته ترین چهره های خاندان نبوت که دو قرن و نیم از حساس ترین دوران های تاریخ اسلام را دربر می گیرد، با غرض ورزی و بی اعتنائی و یا کج فهمی بسیاری از پژوهندگان و نویسندگان روبرو شده است. این است که ما از یک تاریخچه مدون و مضبوط درباره زندگی پر حادثه و پر ماجرای آن پیشوایان تهیدستیم.»

پیام مقام معظم رهبری به جشنواره بین المللی فرهنگی امام رضا (ع)

و این حقیقتی است که همه ره پویان وادی معرفت را بر آن می دارد که با تلاشی دو چندان بتوانند بر زوایای تاریک زندگی این نجوم هدایت، نوری هر چند اندک بتابانند. اکنون سالیان متماد است که به یمن انقلاب مقدس اسلامی در ایران و رهنمودهای امام راحل و مقام معظم رهبری با راه اندازی همایش ها و جشنواره های مختلف، تلاش های قابل اعتنائی در بسط و تعالی فرهنگ عترت طاهره انجام گرفته است که جشنواره بین المللی فرهنگی امام رضا (ع) نمونه بسیار ارزنده ای از این مجموعه تلاش ها به شمار می رود که باعث باز کاوی جنبه های مختلف حیات آن امام همام از نظر گاه های مختلف شده است و شور و نشاطی را در میان شیفتگان فرهنگ و معارف رضوی در داخل و خارج کشور برانگیخته است که حاصل آن، آثار وزین و فاخری است که به جامعه علمی کشور ارائه شده است.

در حوزه تحقیقات دینی و بویژه تحلیل زندگی اولیا و بزرگان دین، کمبود منابع قابل اعتنا و اعتبار، کثرت پژوهش‌های سطحی و نه چندان عمیق، آغشته شدن بسیاری از حقایق با مسائل عوام‌فریبانه و خرافات از یک سو و غلو از سوی دیگر، کار پژوهش را صعب می‌نمایاند.

نسبت به زندگی امام علی بن موسی الرضا (ع) به رغم همه تلاش‌هایی که تاکنون صورت گرفته است هنوز عرصه برای کارهای پژوهشی در حوزه‌های مختلف به چشم می‌خورد و در این وادی با معارف بی‌کران اهل بیت (ع) روبرو هستیم و باید بتوانیم طبق مقتضیات زمان و استعدادها و ظرفیت‌های جامعه از وجود آن‌ها بهره‌مند شویم.

امامت در همه زمان‌ها جایگاه خاص خود را دارد. آنان حجت شرعی انسان‌هایی هستند که می‌خواهند راه خدا را در پیش گیرند. اما این مسئله امروزه از دو جهت اهمیت ویژه‌ای پیدا کرده است؛ اولاً عصر ما عصر دانش و خردورزی است، عصری که به آن عنوان عصر انفجار اطلاعات داده‌اند. در چنین شرایطی، آشنایی با زندگی امامان، اندیشه‌ها و دانش وسیع آنان در ابعاد مختلف می‌تواند کمکی باشد تا بشریت خود را با آن مجهز نماید و از آن بهره‌گیرد و از طرف دیگر با پیروزی انقلاب اسلامی و استقرار حکومت دینی، ضرورت بازنگری در تمام زمینه‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی و... مقتضی توجه صاحب‌نظران به تامل و ژرف‌نگری در زندگی امامان (ع) بویژه عالم آل محمد (ع)، حضرت امام رضا (ع) است؛ چرا که ایشان از جمله امامانی بوده‌اند که برای استوارسازی معارف بلند اسلام ناب محمدی (ص) و در راه ستیز با کژی‌ها و بدعت‌ها سر از پا نمی‌شناخت و هرگز در این مسیر، تردیدی به خود راه نداد. طبق حدیث شریف ثقلین، عترت تبیین‌کننده و شارح‌کتانند و امروز استفاده از آموزه‌های امامان معصوم (ع) به عنوان منبع معرفت بخش در کنار ثقل اکبر بر کسی پوشیده نیست. در این میان، ورود امام رضا (ع) به ایران و حضور آن امام همام به عنوان مرجع علمی فیاض آن دوران تأثیری غیر قابل انکار بر گسترش فضل و معرفت داشته است. مرجعیت علمی و عملی امام و آثار وجودی و پس از حضور ایشان در خطه خراسان و به تبع آن سراسر ایران اقتضا می‌کند جنبه‌های مختلف متأثر از شعاع وجودی ایشان بررسی شده و مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد. در این راستا دبیرخانه جشنواره رضوی با همکاری جمعی از پژوهشگران ارجمند به تدوین مجموعه مقالات اقدام کرد. در این مجموعه تلاش شده است شخصیت امام رضا (ع) از زوایای مختلف مورد بررسی قرار گیرد.

عناوین مقالات این مجموعه عبارتند از:

۱. جهاد اقتصادی در سیره امام رضا (ع)
۲. گفتمان‌های غالب در اندیشه امام رضا (ع)
۳. روش‌های توسعه و ترویج معرفت دینی از نظر امام رضا (ع)
۴. اهمیت خراسان قبل و بعد از ورود امام رضا (ع) به آن
۵. محیط زیست طبیعی در روایات امام رضا (ع)

۶. عصمت پیامبران در اندیشه رضوی علیه السلام

۷. معنویت از دیدگاه امام رضا علیه السلام

۸. تاکید امام رضا علیه السلام بر امامت جواد الائمه علیهم السلام

۹. کرامات امام رضا علیه السلام از دیدگاه اهل سنت

۱۰. بایسته‌های فرهنگی و اجتماعی مرقد رضوی علیه السلام

هر کدام از این مقالات به خامه پژوهشگرانی که در این زمینه‌ها مطالعه و بررسی داشته‌اند، نگاشته شده است. در پایان از زحمات مسئولان محترم جشنواره رضوی و بویژه جناب آقای جعفری، دبیر کل محترم جشنواره که با حسن نظر خویش زمینه‌ساز تدوین این مجموعه شدند و نیز همکاران محترم پژوهشگاه فرهنگ و ارتباطات با اخلاص جناب آقای دکتر سروری مجد تقدیر و تشکر می‌نمایم. رجاء واثق است این وجیزه ناچیز مقبول درگاه اهل بیت علیهم السلام قرار گیرد. از پژوهشگران و خوانندگان گرامی نیز استدعا دارد هرگونه پیشنهاد یا انتقاد خود را به آدرس ناشر ارسال دارند تا در چاپ‌های بعدی مورد استفاده قرار گیرد.

ومن الله التوفيق و عليه التكلان

علی شریفی